

Ni Barragán ni Louis de Funes

Un marxant d'art m'envia un mp3 amb el monòleg que Joan Capri (1917-2000) va dedicar als artistes moderns. Escoltant-lo, hi reconec el català dels anys setanta, avui dia tan *vintage* com el caminar lateral dels Space Invaders, l'adjectiu *impepinable* o el perfil d'un Seat Ritmo. Poc després lleigeixo d'una tirada els monòlegs de Santiago Rusiñol (1861-1931) que ha editat Adesiara, i els trobo molt pròxims als de Capri. Els personatges parlen el mateix llenguatge popular, genuí, no sempre gramatical. Com explica Vinyet Panyella en el pròleg de *Tots els monòlegs*, els personatges de Rusiñol «remeten a un costumisme passat per l'ala simbolista, viuen en un microclima tocat per l'amargor i la ironia». Són homes dominats per les circumstàncies, que converteixen el seu fracàs en un soliloqui còmic i alhora malencònic. A *Els planys de Joan Garí*, Rusiñol retrata un ermità medieval que enyora la seva vida de calavera: «Tot l'any facturant dones i traginant-les a coll d'un cap de regne a l'altre; tot l'any malmetent honres i escapçant 'guerreros' de bé: tot l'any, avorrit de no avorrir-me, esperant l'arrepentiment per les hores de vagància.» El català de Joan Capri surt de la Ciutat Vella on va néixer i créixer, però també de Rusiñol, igual com Rusiñol surt de Pitarra. Avui dia, el parlar del senyor Casamajor no s'entendria sense el precedent de Capri: tot xerrant, el personatge es retrata. Els monòlegs d'Andreu Buenafuente no hi tenen res a veure, ja que en ells l'important no és tant el llenguatge com la història que expliquen: són traduïbles i globalitzables com un gag de Mr. Bean. Entre Capri i Buenafuente tenim l'intermedi d'Eugenio, que certifica l'adveniment del bilingüisme. Enric González ha vinculat l'humor de Joan Capri amb la figura del català empenyat. Hi ha un humor peculiar i idiosincràtic, indissociable de la forma lingüística, que no es pot separar d'una certa manera de veure el món, de situar-se en el món. Les pel·lícules de Louis de Funes només fan riure als francesos, igual com Barragán tan sols fa gràcia –i encara– als posseïdors d'un sentit de l'humor que per resumir podríem anomenar castellà. Una definició pràctica del ciutadà català, doncs, podria ser la següent: individu que entén l'humor de Pitarra, de Rusiñol, de Capri.

El frenesí de viure

Valentí Puig publica una «nouvelle» ambientada en les setmanes prèvies i posteriors a la caiguda de Barcelona

JORDI LLAVINA jllavina@presencia.cat

L'acció transcorre durant les setmanes anteriors i posteriors a la caiguda de Barcelona. El títol, doncs, és tan explícit com exacte. Però aquest nou llibre de Valentí Puig –una *nouvelle*, en sentit estricte– no és tant una història sobre la guerra –la guerra civil espanyola– com un relat sobre el desordre que desencadena qualsevol conflicte bèl·lic. A Barcelona, aquells dies de gener i febrer de 1939, tothom es busca la vida per salvar la pell o per vendre-la cara (la dels altres). Hi ha un passatge molt impactant en què, en un vell escorxadador abandonat, un grup d'homes i dones es lliuren a una peremptòria bacanal. Això és el desordre. Això és la por de ser definitivament engolits per la història (o per la Història, si volem ser magnífics). «Res no era comparable al frenesí de viure quan la guerra passa pel carrer del costat.» La novel·la comença als Billars Pequeño. En Víctor s'hi fa enllustar algun cop les sabates, quan encara es veu les orelles. Podríem citar els versos de Vinyoli: «Retira'm del feltre verd, jugador empedreït.» La guerra és com la «mà del foc» del poema, que acabarà fonent el vori de les boles –que, per una pressió postrema, s'ha anat convertint a poc a poc en cera.

Barcelona cau és una esplèndida novel·la construïda a cop de senyals significatius, que demanen una lectura atenta i profitosa. L'extrema concreció dels detalls no ens hauria

«BARCELONA CAU»

Autor: VALENTÍ PUIG
Editorial: PROA
Pàgines: 224 / Preu: 17 €

Víctor Aymerich és un jove agent del SIM. Falten pocs dies perquè les tropes franquistes ocupin Barcelona. En Víctor té una relació amatorial amb la bella Palmira...

VALENTÍ PUIG

(Palma, 1949) es va donar a conèixer com a prosista amb el dietari *Bosc endins* (1982) i les narracions de *Dones que fumen* (1983). Amb més de trenta llibres publicats, la seva obra literària abraça pràcticament tots els gèneres, de la poesia a la novel·la, passant per l'assaig periodístic i literari.

NOVETATS EDITORIALS

«NOTÍCIES D'ABANS D'AHIR»

Autor: AUGUST RAFANELL
Editorial: ACONTRAVENT
Pàgines: 592
Preu: 25,50 €

Notícies d'abans d'ahir aplega una colla d'assajos que tenen com a denominador comú la història catalana del segle XX. Els treballs que l'integren comparteixen també la voluntat de recuperació d'unes veus que a penes s'havien deixat sentir, amagades, com diu l'autor, «sota el verdet de la desmemòria».

«LA PRIMAVERA DEL COMISSARI RICCIARDI»

Autor: MAURIZIO DE GIOVANNI
Traducció: Anna Casassas
Editorial: LA CAMPANA
Pàgines: 368 / Preu: 19 €

Segon títol de la sèrie de quatre volums –les quatre estacions– protagonitzats pel comissari Ricciardi. És la primavera, el vent del sud porta una fragància de flors a la ciutat dominada pel feixisme. La Carmela Calise, una tiradora de cartes, ha estat assassinada. La investigació porta el comissari Ricciardi a les esferes més altes de la ciutat.